

Week van de
Kunst in regio

Pagina **5**

Leidsch Dagblad

Ben Affleck in
film als autist

Pagina **6**

Opera van
bijbelverhaal

Pagina **11**

UIT

DONDERDAG 3 NOVEMBER 2016

Acteurs van PSJtheater in het decor van de Leidse Meelfabriek.

FOTO BEN VAN DUIN

Verhalen uit fabriek

Oit was Leiden een echte arbeidersstad. Over dat verleden gaat de voorstelling 'Wij van de fabriek', die zaterdag in de Meelfabriek in première gaat. De Meelfabriek is een laatste restant van Leidens fabrieksverleden.

Van eigenaar Ab van der Wiel mag PSJtheater het imposante fabriekscomplex langs de Zijlsingel gebruiken voor een serie voorstellingen. Daardoor vallen decor en verhaal naadloos samen. 'Wij van de fabriek' gaat namelijk over een onvervalst Leidse familie. Van generatie op generatie wordt er in de Meelfabriek gewerkt. Ook

van de jongste zoon wordt niet anders verwacht. Hij twijfelt of daar zijn toekomst ligt, maar lijkt niet aan zijn lotsbestemming te kunnen ontsnappen. Ter voorbereiding interviewden medewerkers van PSJtheater tal van voormalige fabrieksarbeiders uit Leiden. Hun verhalen zijn als bouwstenen voor de voorstelling

gebruikt. Er wordt een tijdsbeeld geschetst, maar ook wordt getoond hoe snel een stad van karakter kan veranderen. Leiden is een kennisstad geworden. In plaats van met de handen wordt er nu vooral met het hoofd gewerkt.

→ **UIT 2: Leiden is mijn stad niet meer**

Kunst Jurriaan van Hall en

In het zogeheten Poortgebouw van de Meelfabriek is Angelique van Haefen een half jaar geleden een galerie begonnen. Tot op dat moment had ze een galerie in haar woonplaats Noordwijk. Ze vond en zocht in Leiden een levendiger kunstklimaat. Afgelopen zondag opende ze een nieuwe tentoonstelling in haar galerie.

Jurriaan van Hall aan het werk.

Tot het einde van het jaar is er werk te bezichtigen van Jurriaan van Hall en Hans van Duyn. De Noordwijker Jurriaan van Hall is een bekende naam in de Nederlandse kunstwereld. Zijn moeder Maja van Hall geniet faam als beeldhouwer. Zelf stond hij met collega's als Peter Klashorst, Bart Domburg en de Leidse gebroeders Donker aan de wieg van de kunstbeweging After Nature.

'Leiden is mijn stad niet meer'

Eén voor één vielen in de tweede helft van de vorige eeuw de fabrieken in Leiden om. De stad veranderde daardoor radicaal van karakter. In de voorstelling 'Wij van de fabriek' neemt PS|theater dit gegeven onder de loep.

Bij artistiek leider Pepijn Smit ontstond het idee voor deze voorstelling toen hij in Leiden-Noord rondliep. „Daar wonen veel voormalige fabrieksarbeiders. Een uitspraak is me bijgebleven: 'Ik ben wel Leidenaar, maar Leiden is mijn stad niet meer'. Ik hoorde meer van dit soort uitspraken. Zelfs van mijn eigen opa. Hij was timmerman en heeft bij wijze van spreken alle kozijnen in Leiden-Zuidwest getimmerd.”

Revolutie

Smit is zich ervan bewust dat Leiden steeds minder van zulke arbeiders kent. „De industrie van nu is een kennisindustrie. Het LUMC en het Bio Science Park zijn de grootste werkgevers geworden. Arbeiders van 65 jaar en ouder herkennen zich totaal niet in de kenniseconomie. Die revolutie heeft zich heel snel voltrokken.”

De Meelfabriek was in 1988 de laatste grote fabriek die de poorten moest sluiten. Het complex onder-

gaat de komende jaren een metamorfose tot een hip stadsdeel met luxe lofts, studentenkamers, horeca, wellnessvoorzieningen en een hotel. „In 1958 kwam hier nog twintig procent van de Nederlandse meelproductie vandaan en dertig jaar later was het over en uit. Zo snel ging het.” Medewerkers van PS|theater zijn met veel oud-arbeiders in gesprek gegaan. Alle verhalen zijn uiteindelijk teruggebracht tot één typisch Leidse familie. In de voorstelling 'Wij van de fabriek' volgt het

publiek de familie Duszardijn op drie momenten: in 1958, in 1973 en in 1988. Zo zijn we getuige van de hoogtijdagen van Leiden als industriestad, het verval en de uiteindelijke genadeklap.

Spagaat

De zoon, gespeeld door Tjits Huys, komt in een spagaat terecht. In het gezin wordt er voetstoots van uitgegaan dat hij net als zijn vader en zijn grootvader in de Meelfabriek gaat werken. Zelf twijfelt de jongeman. Zijn buurmeisje wakklert een

verlangen aan naar de wereld buiten de fabriek. Toch lijkt hij zijn lot niet te kunnen ontlopen. Het gevolg is dat hij in 1988 thuis werkloos op de bank zit. De voorstelling wordt gespeeld in het zogeheten Staalgebouw, genoemd naar het staal frame. „Het was een soort laboratorium”, weet Eline Levering van PS|theater. „Hier werkten de proefbakkers en werden monsters van het meel genomen. De kwaliteit van het meel werd nauwlettend in de gaten gehouden.”

Theater

'Wij van de fabriek', PS|theater, vrijdag 4.15m zondag 20 november, 20.00 uur, Meelfabriek, Oosterkerkstraat 38, Leiden, kaarten à 20 euro te koop via de website van de Leidse Schouwburg. Meer informatie: www.pstheater.nl. De voorstelling is niet toegankelijk voor mensen in een rolstoel of die slecht ter been zijn. Warme kleding wordt aarbevolen.

De acteurs (vlnr) Rian Gerritsen, Wil van der Meer, Anne Katic en Tjits Huys. FOTO: HILCO KUIPERS

De Meelfabriek vanuit de lucht gezien.

Regisseur Pepijn Smit (links) geeft de acteurs aanwijzingen.

FOTO: HILCO KUIPERS

FOTO: HILCO KUIPERS

Hans van Duyn in Meelfabriek

In galerie Van Haeften toont Van Duyn een aantal sculpturen. Hij is gefascineerd door menselijke hoofden en laat een paar kleinere exemplaren zien. In het verleden heeft de kunstenaar ook meer dan levensgrote hoofden gemaakt. Tweede expositant Hans van Duyn is ook in Noordwijk opgegroeid. De binding met de zee en de duinen is altijd gebleven. Hij werkt graag met natuurlijke materialen

als aarde, leem, zand, klei en krijt. Daarmee maakt hij tamelijk abstracte tafereelen. De expositie 'Verhalen' blijft tot 30 december te zien. Galerie Van Haeften is gevestigd in het gebouw rechts naast het toegangsbek van de Meelfabriek. De openingsuren zijn woensdag tot en met zaterdag van 12.00 tot 16.00 uur.

Hans van Duyn bij zijn werken.

De acteurs repeteren al een paar weken in de Meelfabriek. „We worden echt door deze ruimte geïnspireerd“, vertelt regisseur Pepijn Smit. „Het valt zo mooi samen. Door middel van geluid laten we de fabriek ook tot leven komen. Alsof boven en onder ons de meelproductie gewoon door gaat.“

Familiedrama

In de grote ruimte is een kleine huiskamer gecreëerd waar het familiedrama zich afspeelt. Daarmee wordt ook getoond hoe klein behuisd arbeidersgezinnen destijds waren. De acteurs krijgen versterking van het maritieme mannenkoor Act of Mutiny. Zij verbeelden de fabrieksarbeiders en brengen met hun werkliederen leven in de brouwerij.

Toen PS!theater onderzoek deed naar het fabrieksverleden van Leiden ging Vroom & Dreesmann failliet. Eline Levering zag allerlei overeenkomsten. „Personeel had er soms tientallen jaren gewerkt en stond opens op straat. Ik hoorde soms letterlijk dezelfde zinnen als fabrieksarbeiders hadden uitgesproken: 'het was één grote familie' en 'we vierden sinterklaas met elkaar'“

Een oproep in de pers aan oud-werknemers van V&D om hun verhalen te delen, leverde ruim

De Meelfabriek als decor voor voorstelling over fabrieksverleden

dertig reacties op. „Mij viel op dat er weinig chagrijn in de reacties zat. Het waren soms bijna liefdesbrieven. Zo verknocht waren ze aan het bedrijf. Schrijnend vond ik de reactie van een personeelslid dat er 43 jaar had gewerkt en opmerkte dat ze het gevoel kreeg dat ze al die jaren voor niets had gewerkt.“

Herkennen

Deze verhalen zijn niet meer in de voorstelling verwerkt. Ze krijgen wel een plek in de route die het publiek door de Meelfabriek aflegt om de 'theaterzaal' te bereiken. Daar is een tribune gebouwd voor maximaal 160 bezoekers. 'Wij van de fabriek' wordt in totaal twaalf keer gespeeld. Er zijn nog kaarten verkrijgbaar. „Kom vooral kijken“, zegt Smit. „Ik denk dat veel bezoekers hun vader of opa zullen herkennen in de arbeiders.“

Theo de With

Dries Willemse.

FOTO BOB OVERMEER

Leven tussen muziek en conservenfabriek

Dries Willemse viert komend weekeinde zijn negentigste verjaardag. „Maar geestelijk voel ik me veel jonger“, zegt de Leidenaar. „Zeker als ik mijn saxofoon oppak.“

Tegenwoordig staat Willemse vooral bekend als muzikant. Ooit was dat anders. Net als veel van zijn stadgenoten ging hij al op jeugdige leeftijd werken in de fabriek. Hij kwam bij conservenfabriek Tieleman & Dros terecht.

„Een dag na mijn veertiende verjaardag moest ik aan het werk“, vertelt hij. „In korte broek nog. Zo ging dat in die tijd. Op mijn zestiende kwam ik bij Tieleman & Dros. Ik deed daar van alles: worst maken, worst stoppen, darmen slijmen, varkens lossen. Dat was zwaar werk. Ik moest een half varken op mijn rug nemen en naar de koelcel sjouwen, terwijl ik zelf een broodmager kereltje was.“ Zijn dienstplicht was een aangename onderbreking, maar in 1949 leerde hij weer terug bij de conservenfabriek. „Mijn baas was een enorme treiteraar. Hij haalde het bloed onder je nagels vandaan. Niet alleen bij

mij hoor. Er hebben wel eens collega's met het mes op zijn strot gestaan.“

Hij herinnert zich een feestavond van de fabriek in de jaren vijftig. „Toen we 's maandags op ons werk kwamen, bleek de fabriek gesloten. Het ging al tijden slecht. De baas ging op een gegeven moment zelfs met de producten knoeien. Dat was de genadeklap.“

Gelukkig kon Dries Willemse nieuw werk vinden bij Tolkeim, een Amerikaans bedrijf dat benzinepompen bouwde. Hier was hij 25 jaar in dienst. „Dit bedrijf heeft me altijd netjes behandeld. Ik heb zelfs enige tijd in Schotland gewerkt. Op mijn 53ste was het over. Het bedrijf ging reorganiseren en ik werd ontslagen. Ik denk dat ik daarna wel honderd keer gesolliciteerd heb, maar op mijn leeftijd vond ik geen baan meer. Ik viel in een diep gat. Het was over. Muziek is mijn redding geweest.“

Als hij iets moois heeft overgehouden aan zijn tijd bij Tieleman & Dros is het de muziek. „In die tijd hadden veel bedrijven een eigen orkest. De har-

monie van Tieleman & Dros vroeg of ik klarinet wilde spelen. Ik heb het mezelf aangeleerd en het werd mijn lievelingsinstrument.“

Het bleek het begin van een lange muzikale carrière. Zijn eerste bandje was Klagiba's, een afkorting voor klarinet, gitaar en bas. Er volgden veel andere bandjes en orkesten. Willemse stapte over naar de saxofoon. „Als je klarinet kunt spelen, kun je ook sax spelen.“

Met de Henny Langeveld Band begeleidde hij artiesten als Ria Valk, Ciska Peters en Ben Cramer. „We speelden door het hele land. Een mooie tijd. Al sloop ik soms maar een paar uur per nacht, omdat ik de volgende dag weer moest werken.“ Tegenwoordig beperkt hij zich tot Dansorkest Date 7-2-7. „Het zijn allemaal mannen van boven de 70. Ik ben de oudste. We spelen bigband- en dansmuziek uit de jaren veertig en vijftig. Vorig jaar hebben we nog meegedaan aan een productie van PS!theater. Zo komt er steeds iets leuks op mijn pad.“

Theo de With